שכח קדירה על גבי כירה ובישלה בשבת מהו אישתיק ולא א"ל ולא מידי למחר נפק דרש להו [א]המבשל [ז]בשבת [א]בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולא שנא מאי ול"ש רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו להיתירא מבשל הוא דקא עביד מעשה במזיד לא יאכל אבל האי דלא קא עביד מעשה במזיד נמי יאכל רב נחמן בר יצחק אמר [ב]לאיסורא מבשל הוא דלא אתי לאיערומי בשוגג יאכל אבל האי דאתי לאיערומי בשוגג נמי לא יאכל מיתיבי [ג]שכח קדירה על גבי כירה ובישלה בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל בד"א בחמין שלא הוחמו כל צורכן ותבשיל שלא בישל כל צורכו אבל חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו בין בשוגג בין במזיד יאכל דברי ר"מ ר' יהודה אומר חמין שהוחמו כל צורכן מותרין מפני שמצטמק ורע לו ותבשיל שבישל כל צורכו אסור מפני שמצטמק ויפה לו וכל המצטמק ויפה לו כגון כרוב ופולים ובשר [ד]טרוף אסור וכל המצטמק ורע לו מותר קתני מיהא תבשיל שלא בישל כל צורכו בשלמא לרב נחמן בר יצחק לא קשיא כאן קודם גזרה כאן לאחר גזרה אלא רבה ורב יוסף דאמרי להיתירא אי קודם גזרה קשיא מזיד אי לאחר גזרה קשיא נמי שוגג קשיא מאי גזירתא דאמר רב יהודה בר שמואל א"ר אבא אמר רב כהנא אמר רב בתחילה היו אומרים המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל וה"ה לשוכח משרבו משהין במזיד ואומרים שכחים אנו חזרו וקנסו על השוכח קשיא דר' מאיר אדר' מאיר קשיא דר' יהודה אדר' יהודה דר' מאיר אדר"מ לא קשיא הא לכתחילה הא דיעבד דר' יהודה אדר' יהודה נמי לא קשיא כאן בגרופה וקטומה כאן בשאינה גרופה וקטומה איבעיא להו עבר ושהה מאי מי קנסוהו רבנן או לא ת"ש דאמר שמואל בר נתן א"ר חנינא כשהלך רבי יוסי לציפורי מצא חמין שנשתהו על גבי כירה ולא אסר להן ביצים מצומקות שנשתהו על גבי כירה ואסר להן מאי לאו לאותו שבת לא [ח]לשבת הבאה מכלל דביצים מצומקות מצטמקות ויפה להן נינהו אין דאמר רב חמא בר חנינא פעם אחת נתארחתי אני ורבי למקום אחד והביאו לפנינו ביצים מצומקות כעוזרדין ואכלנו מהן הרבה: ב"ה אומרים אף מחזירין: אמר רב ששת לדברי האומר מחזירין

מחזירין

שכח קדרה. אליבא מאן דאסר: המבשל בשבת. משנה היא: ולא שנא. אבל האי דשכח קדרה לא שנא בין שוגג למזיד והכי דרש להו סתמא ולא פירש אי אשוגג מדמה לה ומותר לאוכלה אי אמזיד מדמה לה ואסור: במזיד נמי. אם השהה על גבי כירה מבעוד יום יאכל: דלא אתי לאיערומי. ולעשות מזיד ולומר שוגג הייתי דלא נחשדו ישראל על השבתות: דאתי לאיערומי. דאיסור דרבנן הוא וקילא ליה ואתי לשהויי מזיד ויאמר שכחתי: מיתיבי שכח קדרה כו' בשוגג. כגון האי דשכח יאכל בשבת: במזיד. דלא שכח אלא הניח לא יאכל: ובשר טרוף. דגלי דעתיה דלא לאורתא קבעי לה: וכל המצטמק ויפה לו. כלומר וכן כל שאר המצטמק ויפה להם אסור לאוכלן אם השהן מזיד: קתני מיהת. בשלא בישל כל צרכו דיש חילוק בין שוגג למזיד במשהה. קשיא בין לרבה ורב יוסף דשרו מזיד בין לרב נחמן דאסר שוגג: בשלמא לרב נחמן. מצי לתרוצי כי תניא ההיא דשוגג יאכל לפני גזירה דאמרינן לקמן דגזרו על השוכחין וכי איתמר דר' חייא בר אבא דתרגמא אליביה דשוגג אסור לאחר גזירה: אלא דרבה ורב יוסף. דאמרי אליבא דר' חייא בר אבא להתירא אף במזיד: אי קודם גזירה. אתמר דר' חייא: קשיא מיהא מזיד. דהכא תניא במזיד לא יאכל: ואי לאחר גזירה קשיא נמי שוגג. דאפי' שוגג ה"ל למיסר דאילו מתני' קודם גזירה נשנית: המבשל בשבת. בידים דאיכא חיובא דאורייתא: וה"ה לשוכח. דהמשהה נמי מבעוד יום אם שכח בשוגג יאכל ואם במזיד השהה לא יאכל כאילו בשלה בידים בשבת: קשיא דר' מאיר אדר' מאיר. דתניא לעיל בריש פירקין [לו.] לר' מאיר אליבא דב"ה חמין אבל לא תבשיל והכא שרי חמין ותבשיל שבישל כל צרכו: וקשיא דר' יהודה אדר' יהודה. דהתם א"ר יהודה חמין ותבשיל והכא אסר תבשיל שבישל כל צרכו: הא לכתחלה. משנה קמייתא לשהות לכתחלה קמיירי והכא בהשהה כבר קאמר דמותר לאוכלה: כאן בגרופה וקטומה. ההיא דלעיל איירי בגרופה וקטומה כדקתני בה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ומה הן משהין על הגרופה שהתרנו לשהות ר"מ אומר כו' הלכך אפי' לכתחלה שרי ר' יהודה והכא כשאינה גרופה הלכך דיעבד אסר: עבר ושהה במזיד מאי. מותר לאוכלה או לא: חמין לא אסר. דמצטמק ורע לו: ביצים אסר. דמצטמק ויפה לו: מאי לאו לאותו שבת. אסרן עליהן באכילה: לא לשבת הבאה. אסר להן עכשיו שלא לעשות כן לשבת הבאה אבל באכילה שרו: מכלל דביצים מצומקות כו'. בעיא היא: והביאו לפניו. כמול: כעוורדין. שנצטמקו עד שנעשו דקות כעוורדין קורמ"ש בלע"ז. ומדאמר ואכלנו הרבה מכלל דיפה להן:

מחזירין

שכח קדרה על גבי כירה ובישלה בשבת מהו. אע"ג דקי"ל כחנניא הכא בעי בדלא בשיל כמאכל בן דרוסאי דמודה ביה חנניא אי נמי בעי אפי' בקידרא חייתא והא דשרינן בפ"ק (דף יח: ושם) קידרא חייתא היינו דוקא בתנור שחומו רב דבלא חיתוי יתבשל עד למחר אבל כירה דשליט בה אוירא אסור דאיכא למיחש שמא יחתה:

אבל האי דלא קעביד מעשה במזיד נמי יאכל. תימה דהא אמר בפ"ק (שם) לא תמלא אשה קדרה עססיות כו' ואם נתנה למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר מברייתא דמייתי:

בשלמא לרב נחמן בר יצחק כאן קודם גזירה כו'. תימה לר"י [ה]לימא תרווייהו קודם גזירה והא דשרי בברייתא שוגג היינו בבשיל כמאכל בן דרוסאי ורב נחמן איירי בדלא בשיל כמאכל בן דרוסאי כדפי' ותירץ ר"ת דבישלה בשבת משמע שלא היתה קודם לכן כלל מבושלת ולא בעי למימר נמי דרב נחמן סבר כר' יהודה דאסר תבשיל אפי' בישל כל צרכו וכ"ש לא בישל משום דדילמא ר' יהודה לא איירי אלא במזיד אבל בשוגג מודה לר"מ דשרי אפי' לא בישל כל צרכו:

קשיא דר' מאיר אדר' מאיר. כאן משמע דסתם חמין ותבשיל הוי נמי מבושל כל צרכו דאי לאו הכי לא הוה פריך מידי ורשב"א אומר דאפי' אי סתם חמין ותבשיל הוי בלא בשיל כל צרכו פריך שפיר דהא באינה גרופה משמע בברייתא דלעיל דאין משהין כלל אפי' בישל כל צרכו דאי הוה שרי בישל כל צרכו ה"ל לפרש מה הן משהין באינה גרופה כדמפרש אגרופה והכא שרי ר"מ בישל כל צרכו אפי' באינה גרופה מ"מ נראה דסתם חמין ותבשיל הוי נמי בבשיל כל צרכו מדפסיטא ליה לתלמודא דמאן דאסר להחזיר אסר אפי' בישל כל צרכו כדמוכח גבי ואף ר' אושעיא סבר כו':

הא לכתחלה הא דיעבד. לא סגי בהאי שינויא דהא לעיל שרי ר' מאיר סתם חמין דהויא אפי' לא הוחמו כל צורכן אפי' לכתחלה והכא אסר חמין שלא הוחמו כל צורכן אפי' דיעבד אלא צריך לשנויי כדמשני אקשיא דר' יהודה אדר' יהודה הא בגרופה וקטומה הא בשאינה גרופה ואדרבי יהודה נמי צריך לשנויא (דהכא) דהא לכתחלה הא דיעבד דהא בשאינה גרופה אסר לעיל אפי' חמין שנתבשל כל צרכו והכא שרי אלא דאיכא לשנויי הא לכתחלה הא דיעבד:

עבר ושהה מאי. בדלא בשיל כמאכל בן דרוסאי ליכא לאוקמי דהא כבר פשט לעיל לאיסורא כרב נחמן בר יצחק ונראה לר"י דמבעיא ליה בבשיל ובשוגג ואליבא דר' יהודה אע"ג דאין הלכה כר' יהודה אי אסר מצטמק ויפה לו דוקא במזיד או דילמא אפי' בשוגג ומייתי ראיה ממעשה דר' יוסי דאסר ומשמע ליה דאפי' בשוגג היה מדקאמר ונשתהו ולא קאמר ושיהו ומיהו לשון עבר ושהה משמע במזיד כמו עברה ולשה דפסחים (דף מג.) ואומר רשב"א דקודם גזירה בעו דאחר גזירה פשיטא דאסור בשוגג כמו מזיד:

לא לשבת הבאה. כולה סוגיא בשאינה גרופה דבגרופה ליכא שום אמורא דאסר כדפרישית לעיל והיינו כרב דאסר לעיל מצטמק ויפה לו:

אפילו

מסורת הש"ם

א) תוספתא פ"ג ב"ק עא. חולין טו. גיטין נג: כלה יח: [תרומות פ"ב מ"ג] כתובות לד., ב) [עי' תוספות ע"ז סו: ד"ה אמר רבא], ג) תוספתא פ"ג, ד) [פי' שמחתכין אותו חתיכות קטנות ומרסקין אותו עד שנטרף כמקפה אי כטיפני שבל ומן שמצטמק יותר שמנו ומתפרד עם הבישול. ערוך ערך טרף ג], ה) וסתא לתלמודא לא נראה לחלק בין דר"ת אסר אפילו הבשיל.

◆

רבינו חננאל

הא דבעו מר' חייא בר אבא שכח קדירה ע"ג כירה ובישלה בשבת, ודרש להו המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולא שנא, כלומר במבשל יש להפריש בין שוגג למזיד אבל בשוכח השוגג והמזיד שוין. רבה ורב יוסף אמרי שוכח בין שוגג ובין מזיד מותר לא קנסו רבנן אפילו במזיד. רב נחמן בר יצחק אמר שניהן אסורין וקי"ל כוותיה. ואותבינא עליה שכח קדירה על גבי כירה ובישלה בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל כו'. ועלתה לרבה ורב יוסף בקושיא. ואקשינן הכא א"ר מאיר חמין שהוחמו כל צרכן ותבשיל שבישל כל צרכו בין בשוגג בין במזיד מותר. ובתחלת הפרק אמר ומה הן משהין. בש"א ולא כלום ובה"א חמין אבל לא תבשיל קשיא. דר' מאיר אדר' מאיר. ושנינן לא קשיא הא דקתני חמין אבל לא תבשיל לכתחילה. דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, הא דקתני רבי יהודה הכא תבשיל שבישל כל צרכו אסור כירה שאינה גרופה ולא קטומה ולפיכך אסור, והאי דקתני התם משהין ע"ג כירה לב"ה חמין ותבשיל בגרופה וקטומה. וכיון שנתקשה רבה ורב יוסף, נתקיימו דברי רב נחמן בר יצחק וקי"ל כוותיה, כל השוכח קדירה ובישלה קודם גזירה הוה שרי ובתר גזירה קנסו רבנן אפילו שוגג. ומאי גזירה דבתחלה היו אומרים המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל וה"ה לשוכח, ומשרבו משהי קדירה במזיד ואומרים שוכחים היינו, גזרו גם על השוכח. וכיון דסלקי דמצטמק ויפה לו אסור, איבעיא לן עבר ושהה מאי, ואתינן למיפשטא מהא דתניא דאסר רבי יוסי בצים מצומקות שנשתהו על גבי כירה, (ש"מ) עבר ושהה קנסו רבנן. ודחינן לא אסר להו לעשות כן אלא לשבת הבאה. וכן סוגיא דשמעתא. פיס' ב"ה אף מחזירין. אוקימנא הא דקתני מחזירין

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' (פ"ג מהל' שבת הלכה ד) ופ"ו הל' כג סמג לאוין סה טור וש"ע א"ח סימן שיח סעיף א:

ח ב ג מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן רנג סעיף א:

◆

לעזי רש"י

קורמי"ש. פירות העוזרד (שיח בר).

◆

מוסף רש"י

בשוגג יאכל. אפילו הוא עצמו ואפילו בו ביום (ב"ק עא. וחולין טו. וכעי"ז גיטין נג:) ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו, דהא דאמרינן במלאכה לערב בכדי שיעשו, לית ליה לר' מאיר אלא היכא דעבד ישראל איסורא ובמזיד דאיכא חיובא דלא נמטייה הנאה מאיסורא, אבל בשוגג לא (חולין שם). במזיד לא יאכל. בו ביום עד שתחשך, ובכדי שיעשו, והוא הדין לאחרים נמי דאסור למיכליה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שרי לאורתא בכדי שיעשו לא תני ליה הנאה מניה, ואיידי דתני רישא כדידיה, דאשמעינן רבותא להתירא, תני נמי סיפא כדידיה (חולין שם. וכעי"ז ב"ק שם). או לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים ישראלים אוכלים (כתובות שם).

◆

רב נסים גאון

כירה. אמר רבי חנינא כשהלך רבי יוסי לציפורי. הדבר שגרם לו לילך לציפורי הוא שמפורש בבמה מדליקין (דף מו) ר' יוסי ששתק יגלה לצפורי.